

Cuò c Chiò n Viò t
Nam

KHI ĐÒ NG MINH THÁO CHÒ Y

Phò n IVò - Chò ò ng 17

Mò t cò gò ng cuò i cùng

"Hãy gò i đò n cho ta nhò ng kò mò t nhò c, nhò ng ngò ò i nghèo khó; nhò ng đám nhân quò n co cò m, đang khao khát thò bò u không khí tò do..."

Hãy gò i hò đò n cho ta: nhò ng ngò ò i vô gia cò , nhò ng ngò ò i bò bảo tò đò p vùi tò i tò ; Ta đang nâng cao ngò n đèn bên cò nh cánh cò a vàng".

(Trích đò n thò The New Colossus cò a Emma Lazarus)

Tay Bà giò bó đò c cao ngò t nhò ánh đèn hò i đắng. Tò năm 1885, Bà đò ng phía ngoài hò i cò ng New York đò đón nhò n biò t bao nhiêu đò n ngò ò i di dân. Nghèo khó, nhem nhuò c, hò đã tò i vò i Bà sau nhò ng cuò c hành trình vò t đò i đò ng khó khăn, nguy hiò m. Nhà đò u khò c Auguste Bartholai ò y cò m hò ng tò tò ng Hy Lò p "Ngò ò i khò ng ò đò o Rhodes" (Colossus of Rhodes) đã cùng vò i kò sò Gustave Eiffel (ngò ò i thiò t kò tháp Eiffel) mò t gò n chín năm trò i đò hoàn thành kò vò t nò c Pháp tò ng cho Hoa kò vào đò p ò đò c ò p năm 1884. Pháp đò t tên cho kò công này là "Tò do chiò u sáng thò giò i". Con tàu Isère đã phò i chò 350 bò phò n cò ng kò nh tò i đò ò p ráp thành tò ng đò t trên đò o Liberly ngoài bò Manhattan. Ngò ò i Mò gò i kò công này là "Tò ng Tò do". Viò t nam ta gò i là "Nò thò n Tò do", có ò là vì trông bà đò p nhò thò n Hy Lò p, nhò ng ò i tò bi, bao dung (1).

Nò thi sĩ Em ma Lazarus (1849-1887) đã làm mò t bài thò ca ngò i "Pho tò ng vĩ đò i mò i" (The New Colossus). Mò i, vì tò ng ò Hy Lò p cũ, đò ng lên đò kính thò n Apollo (304 trò c Công Nguyên) là mò t ngò ò i khò ng ò , vò m vò , cò m bó đò c đò ng gác cò a vào cò ng Mandraki, mò i chân đò ng trên mò t hòn đò o. Tàu bè ra vào đò u phò i chui qua đò ò i hai chân pho tò ng. Nhò ng Nò thò n Tò do thì khác hò n. Ngoài cò a biò n lúc hoàng hôn, Bà cò m bó đò c đò ng chiò u sáng.

Là "Mợ cợa nhợng ngợợi bợ đợy ợi" (Mother of Exiles), con mợ tợ Bà hiễn tợ nhợ đợng mợi gợi. Theo tiễng gợi cợa Bà, bao nhiệu di đợn tợ các quợc gia khác đợ sang Tân Thợ Giợi, thay đợi hợ nợ thành phợ nợ dân sợ Mợ. Năm 1790, khi có cuợc kiợm tra đợ u liệ, đợ sợ (75%) dân Mợ là ngợợi gợc Anh Quợc. Tợ đợu thợ kợ 19, các sợ cợ tợ khác tợi ngày mợ tợ đợng. Tợ 1820 khi Chính phợ bợ tợ đợ ghi chép sợ sách di trú cho đợ nợ 1975 đợ có lợ i 50 triệ u ngợợi nhợ pợ ch. Trong thợ pợ niệ 1840 và 1850, tợ ngợ trổm ngợn ngợợi Đợ cợ đợ tợ đợ chợy trợ nợ cợ nhợng hợ đợi và bợ truy nợ. Gợ nợ mợ tợ triệ u ngợợi Irish di tợ nợ sau "nợ nợ đợi khoai tây". Cuợc di cợ lợ nợ nhợ tợ là giợa năm 1901 và 1910: tám triệ u ngợợi đợ tợi tợ Hungary, Ý, và Nga.

Rợi bợ cợ tiễng lợ cợ mợi gợi, chào đợn. Sau khi kợ tợ thúc bao cuợc chiợ nợ, bợ còn tiễng nhợ nợ cợ nhợ ngợ đợn ngợợi di tợ nợ, nhợ tợ Hungary (1956), Cuba (1959-1960), hay mợi đợy, tợ mợ tợ sợ nợ cợ Đợng Ớu. Cuợc chiợ nợ Viợ tợ nam kợ tợ thúc ngày 23 thợng 4, 1975. Ngày 22 thợng 4, tợi nghe tin Tợ ngợ thợ ngợ Thiợ u tợ chợ cợ. Ngay hợm sau, ngày 23 thợng 4 (24/4 giợ Sài gợn), Tợ ngợ thợ ngợ Ford lợn chiợ cợ máy bay Air Force One đợ đợ New Orleans diợ nợ thuyợ tợi đợi hợ cợ Tulane. Mợi ngợợi chiợ đợi xem ông sợ nợi gì. Chiợ u hợm đợ, nhợ đợ lợ y thợm can đợ mợ, ông Ford đợ uợ ngợ mợ tợ ly rợợ u cocktail, trong mợ tợ tiợ cợ chiợu đợi. Thợ rợi đợng đợ cợ, ông bợ cợ vào nợi tợ hợ pợ. Đợy là mợ tợ sợn chợi banh trong nhợ rợ tợ rợ ngợ rợi, đợ chợ tợ nớch vợi hợng ngợn sinh việ. Cợ toợ vợ tay chào đợn, cợng bợnh thợợ ngợ nhợ đợ diợ nợ ra ợ các đợi hợ cợ khác mợi khi có Tợ ngợ thợ ngợ tợi thợm. Thợ nhợ ngợ, bợ u khợng khí bợ ngợ nhiệ đợi hợ nợ khi Tợ ngợ thợ ngợ Ford chợ mợ rợi nghiệ ngợ, đợ nợ tợ ngợ tiễng:

"Đợi vợi Hoa kợ, chiợ nợ tranh Viợ tợ nam đợ kợ tợ thúc rợi".

Giợ ngợ đợợ ngợ nhợ muợ nợ vợ ra vì tiễng vợ tay, huýt sợo, la hợ vui mợ ngợ. Cợu tuyên bợ lợ chợ sợ này đợ đợ cợ đợnh máy thợm vào bài diợ nợ vổn lúc chiợ cợ Air Force One còn đợng bay trợn vợm trợi cao (2):

"Nợợ cợ Mợ có thợ lợ y lợi đợợ cợ niợ mợ hợnh diợ nợ đợ có trợợ cợ (chiợ nợ tranh) Viợ tợ nam. Nhợ ngợ niợ mợ hợnh diợ nợ ợ y sợ chợ ngợ có thợ đợ tợ đợợ cợ bợ ngợ cách tham đợ trợ lợi mợ tợ cuợc chiợ nợ mà riệng đợi vợi Mợ nó đợ chợ mợ đợ tợ rợi".

Phợ tá Ron Nessen nhợ nợ xét là chợ mợi hai tuợ nợ trợợ cợ đợ, ông còn ra Quợc hợi đợ cợ diợ nợ vổn xin thợm quợn viợ nợ cho VNCH, mà tợi Tulane, "chợ ngợ thợ y ông nợi mợ tợ lợi nợo nợa vợ viợ nợ trợ thợm cho Miợ nợ Nam". Tợ ngợ thợ ngợ Ford chợ nợi tợi tợợ ngợ lợi:

"Theo tợi, bợy giợ đợ tợi lúc chúng ta phợi nhợn tợi mợ tợ ngợ trợnh cho tợợ ngợ lợi. Tợi yệu cợ u là ta hợy ngợ ngợ hợ nợ chiợ nợ trợ nợ, cợng nhợ nhợ ngợ lợi buợ cợ tợi, tợ cợo lợ nợ nhau cợa quợ khợ. Tợi yệu cợ u chúng ta hợy chợ pợ nhợ nợ trách nhiợ mợ cợa lợnh đợo, chúng ta sợ là hợng xợm tợ tợ đợi vợi mợi ngợợi và nhợ ngợ là thợ đợ chợ cợa bợ tợ cợ ai".

Vợ nhợ vợ y, ông Ford đợ làm mợ tợ viợ cợ mà trong 30 năm, chợa Tợ ngợ thợ ngợ Mợ nợo làm nợi". Mợi ngợợi trong đợn tuợ tợng cợa Tợ ngợ thợ ngợ tợi Đợi hợ cợ Tulane đợ u hợ tợ sợ cợ vui vợ, kớch đợ ngợ vợ lợi tuyên bợ này (3).

Thợ là xợng. Ông Hợợ ngợ vợa mợi lợn chợ cợ Tợ ngợ thợ ngợ đợợ cợ vợi ngày, Tợ ngợ thợ ngợ Mợ đợ nợi "tợợ cợ móng heo" ra là đợi vợi Hoa kợ, chiợ nợ tranh Viợ tợ nam đợ kợ tợ thúc rợi". ợ Sài gợn. khi đợợ cợ các thợợ cợ cợ pợ cho hay vợ bài diợ nợ vổn, ông Von Marbod xợc đợ ngợ: "Ông Ford đợ giợ cao tợ mợ vợi giợợ ngợ trợ ngợ. Tợi đợ vợ cợng bợng hợng và hợ thợ nợ".

Miợ nợ Nam đợ đợ vào đợ vổng. Nhợ ngợ còn tàn đợ cợa cuợc chiợ nợ, và đợi vợi nhợ ngợ ngợợi bợi trợ nợ thì sao đợy? Chợ ngợ thợ y ông Ford bợnh lợ nợ gì, hay là muợ nợ lợ đợ chợng? Chợ thợ y báo chí nợi tợi Chính phợ đợng cho di tợ nợ gợ pợ rợt sợ ngợợi Mợ và mợ tợ sợ ngợợi làm cho Mợ. Nghe tin tợ cợ tợ hợnh lang Quợc hợi là tợ tợ cợ cợng chợ 50,000 ngợợi Viợ tợ thợi, tợi nhợ tợ đợ nhợ hợ tợ đợ ngợ tợi đợ đợ cợ u vợ tợ đợm ngợợi đợng tuợn ra Biợ nợ Đợng (4).

Vợ viợ cợ Mợ chợ đợ nhợ cợ u mợ tợ sợ ngợợi quợ giợi hợ nợ nhợ vợ y, sau này đợ đợợ cợ Đợi sợ Martin

xác nhän trong mät buäi đäi u trän täi Quäc häi nhä đã trích đän trong chäng 14. Vì tính cách
läch sä cäa tài liäu này (nó chäng minh rõ ràng vä säng ngäi và ngày giä mà Washington đänh
cäu), tôi đã trích nät phän cäa văn bän ông Martin đäi u trän träc Quäc häi ngày 27 tháng 1,
1976 (ngày käniäm năm thä ba cäa Hiäp đänh Paris) và in vào Phä Läc. Đänh nhän mänh vä thäi
đäi mä cäa ngày 25 tháng 4, 1975, ông còn nói tiäp:

"Vào ngày 25 tháng 4 (1975), sau cùng, Toä đäi sä mäi nhän đäc quyän cho phép täm dung
thêm säng ngäi thân nhân (ngäi Mä) và mät giäi hän là 50.000 ngäi Viät vào thành phän chäu
räi ro cao đä. Đó là chä còn có 4 ngày träc lúc cuäi cùng räi khäi Viät nam" (5).

Nhìn vào Nä thän Tä do

Làm gì đäc bäy giä đây? Tôi tä häi. Häi năm 1954, sau hiäp đänh Genève, cũng có cuäc di
tän. Gän mät triäu ngäi đäc tàu Mä chä vào Nam. Sau đó Mä còn giúp tiän bäc cho ngân
sách đänh cä. Thäi gian di tän läi đäc kéo dài täi 300 ngày. Và lúc đó chäm đät chiän tranh
cän bän là giäa quân đäi Viät Minh và Pháp. Bäy giä, sau mä i năm träi träc tiäp can thiäp väi
trên näa triäu quân, chiän đäu bên cänh mät triäu quân đäi VNCH, thiät häi bao nhiêu nhân
mäng, bao nhiêu tiän cäa, chäng läi i chä di tän có 50,000 ngäi thäi? Đã 30 năm räi mà mäi
khi täi ngày 30 tháng 4 (1 tháng 5 giä Viät nam), hình änh pho täng Nä thän Tä do läi hiän ra
räng trong trí óc tôi. Hä 1958, khi lên New York län đäu tiên, tôi đäc ra đäo Liberty đä du
ngoän. Rät là thích thú. "Pho täng đäp và hùng vĩ quá säc", tôi nói väi anh bän häng đän. Thä
thäi, không có än täng gì sâu xa cho läm sau chuyän đä. Nhäng ngày 30 tháng 4, 1975 (täi
Washington) thì khác. Buäi sáng hôm äy, tôi hät säc mät mäi, räi, vì nhäng biän cä, trän trä
mäy tuän träc. Và phäi säa soän đä säp sän mät công viäc mà đäi väi tôi nó là läch sä trong
cuäc đäi. Tâm trí tôi lúc đó räi bäi. Không biät phäi làm gì đä cäu vät thêm đoàn ngäi đä
bäng bä nhau täa ra Biän Đäng.

Nhäng räi, nhä mät tia sáng chiäu räi, tôi nghĩ đän Nä thän Tä do, và täi đoàn ngäi Cuba di tän
häi năm 1960, sau khi Fidel Castro lên näm chính quyän. Bän bè và thân nhân cäa hä là ngäi
Mä gäc Cuba lúc đó đã tranh đäu thành công. Tôi còn nhä là häi đó hä đã đäng täi rät nhiäu läi
kêu gäi lòng tät tâm cäa nhân dân Hoa kä trên các báo chí väi hình pho täng Nä thän Tä do.
Tôi läi näy ra ý nghĩ là mình cũng có thä làm nhä väy.

Hiän trong tay, tôi đã mang đä đäc toàn bä hä sä mät vä nhäng trao đäi giäa hai Täng thäng
Nixon, Ford và Täng thäng Thiäu. Nhä nhäng lá thä tình, näu chä là mät vài thä lä thì ngäi ta
có thä cho là nó đã đäc viät trong lúc tình nhân bäc đäng. Nhäng gäp chung läi, và đät nó trên
cän bän thäng thuyät là bän năm träi, thì tät phäi có ý nghĩa sâu xa. Tôi suy luän: ngäi Mä đät
cao nhäng giá trä xây trên cän bän công bình säng phäng. Do väy, hä luôn đät näng cái quyän
hän chính mình. Chäng väy mà cä 1.000 ngäi thì đã có täi 3.1 luät sä, quá nhiäu so väi các
näc khác nhä Pháp (0.4), Đäc (0.8), Nhät (0.1). Nhä thä, tôi nghĩ näu mình đäa trên cän bän
công bình (Chính phä Mä đã bäi äc väi nhân dân Miän Nam) và kêu gäi täi tinh thän bao dung,
mà biäu täng là Nä thän Tä do, thì may ra có hy väng phän nào sä cäu đäc mät säng ngäi
đäng hän.

Tôi muän in ngay cä mät trang cäu "SOS" trên tä washington Post và mät trên tä New York
Times. Nhäng läy tiän đâu mà in bäy giä? Träng häp cäu cäu di dân Cuba là công viäc cäa cä
mät täp đoàn, và väi đäy đä phäng tiän tài chánh. Bäy giä đän thäng đäc mã, trong túi tôi chä
vän vän có 300 đô la lúc räi Sài gän. Mà mäi trang báo cũng phäi trä 6.000 đô la.

Ngày 14 tháng 4, khi Täng thäng Thiäu bäo tôi đä Washington công tác, tôi cũng đã nghĩ đän
viäc đäng hai tä báo này nhäng mäc đäch lúc đó là đä cäu cäu Quäc häi chäp thuän cho VNCH
vay tiän, thay vì bä phiäu chäng viän trä. Mät län duy nhät nói täi tiän bäc, tôi đäng Täng
thäng Thiäu cäp cho tôi mät ngân khoän là 20.000. Sä này sä dùng đäng hai thông báo

(12.000). Số còn lại 8.000 đô tôi chi tiêu cho chuyến đi và ngoi giao hành lang nhä häp, chiäu đäi. Ông Thiäu chäp thuän ngay, nhäng ông läi không đäa tiän và nói tôi sang Thä täng yêu cäu cho trích tä Quä VINOPO. VINOPO (Vietnam Procurement Office) là mät Cä quan Tiäp vän đät täi Đäi sä VNCH, Washington, D.C. Cä quan này đäu thäu và mua gäo vä Sài gän qua chäng tränh viän trä Mä. Mäi mät tän gäo phäi đäng vào quä VINOPO là 1 đô la. Đó là cä quan đä đäc läp ra năm 1973 väa đä giúp tiäp vän väa đä có ngân quä lo viäc hät đäng ngoi giao. Hä năm 1973, có län tôi häi Täng thäng Thiäu xem công viäc ngoi giao hành lang, "public relation" cäa VNCH ra sao? Ông cho biät căn bän không có gì hät, chä có cä quan chính thäc là Toä đäi sä mà thôi! Làm sao läi có thä nhä väy đäc? Nhäng quäc gia đäng minh có quan hä quan träng väi Mä nhä Đäi Loan, Do Thái, Đäi Hàn, đäu có vän đäng hành lang rät räng räi. Sau đó VINOPO đäc thành läp, nhäng VNCH cũng chäa tä chäc đäc nhäng vän thông hành lang.

Väa täi Washington, tôi gäi cho Giám đäc VINOPO, cũng là mät anh bän tôi, nhäng anh y läi không có mät sä vì đäng trên đäng đi công tác mua gäo. Nhìn vào ngân khoän tiät kiäm cäa gia đänh, thäy còn gän ba ngàn đô, tôi bän täm mäng mang ra tiêu vào công tác vän đäng. Muän gäp đäc bà thä ký hay anh phä tá cho mät nghä sĩ hay dân biäu, dù là chä quen biät, chä có cách là mäi dùng cäm träa hay cäm chiäu đä khäi mät thäi giä cäa hä thì may ra mäi mäi đäc. Sáng ngày 15 tháng 4, anh bän Giám đäc VINOPO trä vä Washington. Anh y đäi n thoäi ngay cho tôi và cho biät là ngân quä trong sä đä nhân viên biän thä hät räi! Và anh đä khai báo đäy đä cho cä quan FBI. Thä là kä hoäch đäng báo läi phäi bä đi. Sau này, vì không hoàn läi đäc sä tiän vay cäa gia đänh, tôi cũng đä gäp phäi vän đä khó khăn.

Häy cäu vät đoàn ngäng i länh đänh trên biän cä

Bäy giä, tôi muän đäng hai tä báo đä xin cäu vät ngäng i tä nän. Không có tiän và chäng biät làm gì khác, tôi tìm đän ông Warren Nutter, ông thầy cũ, träc làm Phä Tá Bä träng quäc phòng phä trách vä khäa cänh kinh tä cäa chäng tränh "Viät nam hoá" thäi Nixon. Ông đä tän tình äng hä VNCH trong thäi gian qua và đä sang Sài gän gäp riêng ông Thiäu đä cä vän. Mäi ông vä nhà dùng cäm träa, tôi muän ông cä vän đä cäu giúp ngäng i đi tän. Giäa lúc đó thì máy đän thoäi reo, và đä đäu giäy bên kia là Von Marbod, gäi tä Tân Sän Nhät: "Tôi đäng trông thäy Rick bä mä già anh lên chiäc C-141, và gia đänh anh đäng bäc lên tiäp theo". Rick Armitage (Thä träng ngoi giao đäng thäi Täng thäng George Bush, nhiäm kä đäu) đä lái xe täi nhà chä tôi đäng Phan Đänh Phùng và chä bà cä cùng gia đänh ra phi träng đä bay sang phi cäng Clark ä Phillipines. Hoá ra thay vì đäi tôi vä, väa väa có quyän cho täm dung vào Mä, Đäi sä Martin đä cäp giäy phép đä Von Marbod cùng Rick Armitage đi tän gia đänh tôi. Häm y là ngày 25 tháng 4.

Yän tâm cho mä già räi, nhäng còn bän bè, đäng bào thì sao đây? Tôi häi ông Nutter xem có nên gäp ông Kissinger hoäc Schlesinger đä käu näi hä giúp tăng sä đi tän hay không? "Ít nhät Mä cũng phäi cho tä nän mät triäu ngäng i, bäng sä đi tän tä Bäc vào Nam năm 1954", tôi muän đäng. "Hä đä phäi säch tay vä Viät nam räi", - ông Nutter nói. "Đä tôi nghĩ xem có cách nào khác không". Häm sau, ông gäi läi và cä vän cho tôi: "Có lä tranh đäu bäng mät cuäc häp báo là có hiäu quä nhät". Vì các häng thông tän sä phä biän räng räi, toàn cäu. Ông nói räi ông sä xem lúc nào là thäi đäng mät nhät đä làm viäc này. Tôi väi vàng ngäng i xuäng làm viäc liên täc nhä mäy ly cà phê thät đäng phäc thäo mät bài diän văn sä đäc khai mäc cuäc häp báo. Nhäng bäy giä xong cuäc räi, tôi có tä cách gì mà läi đäi häp báo nhä các quan chäc län? "Näu anh nhät đäng hiäu tä mäy cái thä mät thì tôi chäc các häng thông tän sä täi", ông Nutter góp ý. Không còn đäng đäng gì näa, tôi trä läi: "Väng tôi đä quyät đäng räi".

Quän trí, tôi tiäp täc liên läc väi mäi ngäng i quen biät trên Quäc häi, cä trong län ngoài chính

quy&n. Không nh& đ&i v&i nhân dân Cuba, dù M& ch&a có đ& máu chi&n đ&u, mà còn tỉ p c&u t&i 650.000 ng&&i khi Fidel Castro lên n&m quy&n, mà lúc này l&i ch& nghĩ đ&n con s& có 50.000 ng&&i Vi&t th&i, tôi t& h&i.

Vi&c th&y ph&i làm ngay là đ&i v&i anh em trong B& K& ho&ch và Phát Tri&n c&a tôi. Tôi li&n đ&n nhà bà Anna Chennault (ở ngay trong toà nhà Watergate), ch& t&ch hãng máy bay Flying Tigers đ& yêu c&u bà c& giúp cho m&t máy bay vào Sài gòn di t&n ban lãnh đ&o và nhân viên t&i B&. Là ng&&i có nhi&u c&m tình v&i Vi&t nam và cũng đã thu đ&&c nhi&u l&i l&c v&n chuy&n hàng hoá vào Sài gòn trong các năm tr&&c, bà đã đ&ng ý. Th& nh&ng, khi máy bay đáp xu&ng Phillippines thì ph&i ng&ng l&i vì Tân S&n Nh&t đã b& ném bom, pháo kích!

V& nh&ng liên l&c riêng t&, chúng tôi cũng đã liên l&c v&i nhi&u ngh& sĩ và dân bi&u đ& yêu c&u h& vi&n tr&, và n&u không đ&&c thì c&u giúp đoàn ng&&i di t&n. Chúng tôi có nh&n đ&&c t&t c& là 31 th& tr& l&i (xem danh sách). H&u h&t là h& đã du&i ra. Có ông ngh& tên là Bennett Johnston, tỉ u bang Mouisiana còn vi&t m&a mai v& vi&c xin c&u tr& cho công cu&c di t&n:

"Đ&o lu&t (v& giúp di c&) đang đ&&c Qu&c h&i xem xét đã có đ&u kho&n rõ ràng c&m ch& không đ&&c giúp m&t n&&c c&ng s&n ho&c tr&c tỉ p hay gián tỉ p qua m&t c& quan nh& Liên Hi&p Qu&c. Theo tôi, Mi&n Nam Vi&t nam gi& đây đã n&m đ&&i quy&n n&i m& soát c&a c&ng s&n r&i, b&i v&y vi&n tr& hay c&u tr& ph&i đ&&c cung c&p t& các n&&c đã vi&n tr& quân s& cho B&c Vi&t - Nga Xô và Trung C&ng".

Tôi l&i l&m đ&n v& Tuyên Úy Th&&ng Vi&n, M&c s& Edward Elson. Nói t&i hình &nh ng&&i x& Samaritan đ&y lòng nhân ái trong Kinh Thánh, tôi nh& ông tác đ&ng nh&ng ph&n t& t&&ng đ&i còn chút h&o tâm: "Hãy c&u v&t đoàn ng&&i chúng tôi đang tr&n ch&y ra bi&n c&," tôi c&u c&u. M&c s& Elson đã h&p tác ch&t ch&. Ông li&n g&i cho m&t s& ngh& sĩ đ& đánh đ&ng l&&ng tâm c&a h& đ&ng ch&ng đ&i vi&c t& n&n c&a ng&&i Vi&t nam n&a.

Sáng ngày 29 tháng 4, radio v&n nói t&i con s& di t&n gi&i h&n. Nh&ng vào kho&ng tr&a, tôi nghe loáng thoáng là ng&&i ta đã b&t đ&u nói t&i con s& k& ho&ch 120.000 ng&&i Vi&t bây gi& đ&&c li&t vào thành ph&n có "nguy hi&m cao đ&". L&i thêm chút hy v&ng. Bi&t đâu, bi&t đâu đ&y, Chính ph& Hoa k& đã thay lòng đ&i đ& đ&&c đôi ph&n. Dù ch& là m&t tia hy v&ng nh& nh&i, nó cũng đã giúp nâng đ& tinh th&n sa sút c&a tôi lúc đó tỉ p t&c ho&t đ&ng và theo r&i tin t&c t&ng gi& t&ng phút, tôi g&i ông Nutter vào bu&i chi&u, khi ông còn đang & văn phòng t&i Vi&n Kinh Doanh M& (American Enterprise Institute) tren ph& 117th, Washington D.C. đ& h&i ý ông xem đã t&i lúc h&p báo ch&a? Vi&n này đ&&c g&i là B& óc (Think Tank) c&a Đ&ng C&ng Hoà. Tuy nhiên, & đó cũng có nhi&u ng&&i không đ&ng ý v&i Chính ph& Ford lúc đó. "Gi& ch&t s&p t&i r&i; b&t c& lúc nào.

Ng&&i ta đang ùa ra bi&n đ& ch& đ&&c c&u v&t", ông b&o tôi đ&n g&p ông ngay. Tôi đ&a ông xem bài di&n văn tôi v&a so&n xong. Ông góp thêm ý cho tôi là ph&i nói vi&c c&u v&t vi&c ng&&i di t&n không nh&ng là m&t b&n ph&n mà v& lâu v& dài, còn có l&i cho M&. Ông có ý ki&n là tôi s& ch& tỉ t l& ra đ& hai, ba b&c th& th&i, còn gi& l&i làm đòn b&y (lever). Ý ông mu&n nói là c& th& đ& xem k&t qu& ra sao. N&u h& c& nh&t đ&nh ch& cho di t&n có 50.000 thì mình s& tính b&&c t&i".

Chúng tôi ra đ&&ng đi b& t&i khách s&n May Flower n&m g&n ngay bên c&nh, trên đ&&ng Connecticut Avenue, đ& thuê m&t phòng làm đ&a đ&i m& h&p báo. Giá phòng h&p là 250 đô la. Tr&&ng m&c tỉ t ki&m c&a gia đình thì tôi đã tiêu h&t. Tôi l&i không mu&n h&i ông Đ&i s& VNCH t&i Washingon vì e ng&i là ông s& c&n cu&c h&p báo l&i. Ch& còn đúng 200? Ông Nutter m&i lòng bèn xu&t tỉ n riêng giúp thêm 50 đô la, đ& đ& thuê phòng l&n h&p báo.

Bu&i tr&a ngày 30 tháng 4, (m&ng 1 tháng 5 gi& Sài gòn), ông Nutter dùng ph&&ng tỉ n c&a Vi&n g&i m&t b&n thông cáo cho các phóng viên và ký gi& qua hãng thông t&n Associated "Tỉ n sĩ Nguy&n Ti&n H&ng, C&u T&ng tr&&ng K& ho&ch và C&u ph& tá đ&c bi&t c&a T&ng th&ng VNCH Nguy&n Văn Thi&u, s& t& ch&c m&t bu&i h&p báo lúc 4 gi& chi&u hôm nay t&i Khách s&n

May Flower, Phòng Pan America, đử nói vử bửn chửt nhửng thoử thuửn bí mửt giử a cử u Tửng thửng Nixon và Tửng thửng Thiửu. Sử tiửt lử hai lá thử cử a ông Nixon gử i ông Thiửu". Đửng giử, các ký giử báo chí và truyửn hình ào ào kéo đửn. Mửi ngử i ai cũng nhao nhao, nóng ruửt. Không muửn mửt thì giử, hử chử muửn đửn đử lử y mử y bử c thử chử không muửn nghe trình bày dài dòng vửn tử. Thái đử quá khứch cử a báo chí khiửn tửi thêm phửn bử c tử c. Vì đử nghe hử bình luửn quá nhiử u vử miửn Nam trong bao nhiếu năm qua, tửi lên giử ng, nói oang oang vào micro:

"Thử a quý vử, đử là chử cử a tửi. Quý vử phử i cho tửi cử hử i giử i thứch cái bử i cử nh cử a các lá thử đử trử c khi tửi trao cho quý vử. Nử u vử nào không muửn nghe tửi giử i thứch thì xin mử i ra". Có tiửng lao xao cầu nhửu, la ó. Nhửng tửi cử tiửp tử c:

"Thử a Quý vử,
"Cử mửn quý vử đử tửi đử khi mử i chử vử a đử c thông báo;
"Mử c đứch cử c hử p mửt hửm nay là đử tửi mang ra ánh sáng cho công luửn biử t đửn mửt sử sử viử c liên hử tửi trách nhiửm cử a Hoa kử đử i vử i nhửn đửn miửn Nam Viửt nam. Cử thử hửn, tửi muửn nói tửi nhửng cam kử t mửt cử a Hoa kử đử i vử i Viửt nam vào thử i đử m thửng thuyửt hiử p đử nh Paris..."

Đử cử p qua tửi viử c ông Thiửu và Chính phử ông đử tử chử c, tửi nói tiửp:
"Giử đử, tửi đửng nói chuyửn vử i quý vử vử i tử cách cá nhửn. Tửi làm công viử c này nhử t mử c theo lửửng tâm cử a tửi, và Tửng thửng Thiửu hoàn toàn không biử t trử c".
"Tửi chử c chửn rửng viử c tửi nói vử i quý vử hửm nay không nhửng nó có liên quan tửi quyửn lử i cử a ngử i Viửt nam, nhửng vử lâu dài, nó còn liên quan trử c tiửp tửi quyửn lử i cử a nhửn đửn Hoa kử".

Bửng mửt cách nhử c khếu tửi lử i tuyên bử cửn tửu ráo máng cử a Tửng thửng Ford mử y hửm trử c đử là "hử quên đử quá khử và nhửn tửi mửt nghử trình tửửng lai", tửi tiửp:
"Không thử có tửửng lai, nử u không có đử vửng và hiửn tửi. Làm sao mà có đử c mửt nghử trình tửt cho tửửng lai nử u không hiử u biử t thử u đửo và làm kử t toán đử đử vử hiử u quử cử a nhửng giử mình đử làm trong quá khử? Chử tίν cử a nử c Mử, mửt yử u tử nhiử u khi là quyửt đử nh giử a hoà bình hay chiửn tranh, cửn phử i đử c các quử c gia coi trửng nử u chính sách ngoử i giao Hoa kử muửn đử c thành công".

Sau đử tửi tóm tửt đửn tửn cử a cử c hoà đửm Paris, nhửn mử nh viử c Mử đử bử i cử c. Tửng thửng Nixon và Cử vửn Kissinger đử ép ông Thiửu phử i ký kử t, trên căn bửn là cử cừ rửt và cái gử y. Cử cừ rửt là Hoa kử đử cam kử t rửt rử ràng là sử tiửp tử c viửn trử đử y đử cho VNCH và bử o đử m thử c thi hiử p đử nh đứnh chiửn. Tửi chử trửng vửi đửn quan trửng trong hai bử c thử cử a Tửng thửng Nixon (thử ngày 14 thánđ 11, 1972, và ngày 5 thánđ 1, 1973). Đử kứch thứch sử tử mò, tửi nói thêm là tửi chử cho hử xem hai lá thử này, nhửng còn giử nhiử u thử khức. Rử i trửng mửt vửi đửn tử mửt bử c thử đử ngày 17-1-1973 trong đử, Nixon còn nói rử hửn vử nhửng mửt cử c đử i vử i Miửn Nam.

Nhửn mử nh là vử i nhửng cam kử t vửng vửng đử, VNCH đử chử p nhửn ký vào bửn Hiử p đử nh ngày 27 thánđ 3, 1973 giúp Hoa kử thu lửửm đử c bửn kử t quử rử ràng:
- thử nhửt, rút đử c hử t quân đử i Mử vử;
- thử hai, toàn bử 519 tù binh Mử đử c thử,
- thử ba, đử c tuyên bử là đử mang lử i "Hoà bình và danh đử" và giử đử c uy tίν cho nử c Mử;
và
- thử tử, tiửt kiử m đử c 20 tử mửt năm.

Còn Miửn Nam đử đử c gì? Kéo dài đử c hai năm. Bửy giử thì phử i gánh chử u bao nhiếu hử u quử, và gánh chử u mửt mình!"

Trong hải di tản vẫn, vì nghe theo lời của vợ của Warren Nutter, tôi đã hoàn toàn tránh né, không đi đàng gì tới những mặt trận của chính Tổng thống Ford gọi. Nhờ vậy để xem ông Ford đi ra sao với việc di tản.

Tôi chỉ dùng vài lá thư của Tổng thống Nixon để lập luận xin cứu vớt đoàn người đang đi xô ra Biển Đông:

Kính thưa quý vị,

Tôi xin kết thúc buổi trình bày ngày hôm nay với chủ đề của chúng tôi nhân dân Hoa Kỳ. Chúng tôi nhân dân tôi đang muốn cùng tôi khiêu vũ là CÔNG BÌNH và SÔNG PHƯỢNG phải được đưa ra để với họ, dù là đi xuống chính trị nội bộ Hoa Kỳ ra sao đi nữa; "Tôi tin rằng người quyên góp của tôi nhân viên kinh tế và ngoại giao, trong giờ phút này đây, nhân viên còn có thể làm được một công việc hoàn toàn nhân đạo, đó là cứu vớt những đoàn người đang di tản".

"Nếu những cam kết này đã không được tôn trọng, thì Hoa Kỳ có thể đi vào đó bằng cách dần xẹp và cứu vớt ít nhất là một triệu người dân Việt nam;"

"Năm 1954, Hoa Kỳ đã giúp di chuyển gần một triệu người tị nạn miền Bắc vào Nam. Giờ đây, sau khi trực tiếp tham gia vào một cuộc chiến kéo dài, giúp thêm một triệu người tị nạn cũng không như vậy thì không phải là một việc quá đáng. Tôi thì, vào giờ phút này, Hoa Kỳ cũng vẫn còn có thể sắp xếp để có được một kho hàng thóc gian ra đi tự do, giúp cho một số đồng hương được di tản.

Nhân danh hàng triệu người nhân dân Hoa Kỳ, quý vị hãy nghĩ tới những người đã trông cậy và tin tưởng vào bao nhiêu hứa hẹn của đàng minh trong hai mươi năm trở lại".

Trong thâm tâm, tôi nghĩ rằng nếu năm 1954, thời gian ra đi tự do được quy định là 10 tháng, thì ít nhất bây giờ cũng phải được một tháng!

Bà quay mặt về đâu?

Khi nói xong, tôi có phát bốn sao hai lá thư trên. Một số ký giả và người quay phim vây chung quanh, đi theo tôi ra hành lang khách sạn. Murray Marder, ký giả tờ Washington Post nói là an toàn là nghe xong, ông có nhiệm vụ thì của mình với dân tộc Việt nam họ. Ông nói "tôi sẽ cố giúp". Nhiệm vụ nhà báo tiếp tục để thêm những câu hỏi này nữa, như vậy tham những, để tài, quân đội bị chảy, tới sao di tản, v.v. Tôi đi. Một nhà báo có bộ râu hàm đen rậm của người bạn xin bốn sao lá thư thì ba mà tôi có trích dẫn những đã không phải bị. Sau khi tham khảo ý kiến với ông Nutter, tôi đã chấp nhận. Anh ta trả lời rằng bị.

Đến khi có phóng viên hỏi thêm:

"Thưa ông, có cho là Hoa Kỳ đã bị mắc, những còn lý do gì khác khiến chúng tôi phải đưa người Việt vào Miền không?"

Tôi nói ngay tới cái lý do mà như thế:

"Tổng thống Nixon thì do đang nhọc nhằn cho chúng ta rằng người Miền là để cho những kẻ bắt tay nã, của di dân".

Đến khi nghe thấy nói tới "Nixon thì do" để yêu cầu cứu vớt tị nạn, anh chàng ta với xen vào một câu xen: "Tôi xin nhọc nhằn cho ông là Nixon thì do quay mặt về phía Đông Tây Dương". Ý nói là Bà quay lưng về phía Thái Bình Dương, phía Việt nam chúng ta?

Vô cùng đau đớn, tôi đã không cảm được những mặt. Ông Nutter sáng suốt và phẫn nộ. Kéo tôi sang một bên, ông an ủi: "Anh đã làm một việc ích lợi cho xã hội anh. Rồi đây nó sẽ tốt đẹp hơn nhiều thì của mình, và tôi hy vọng rằng sẽ người Việt được cứu sống tăng lên nhiều".

Nội tâm và biên

Sau đây là những sự việc liên hệ tới cuộc họp báo và việc tiếp xúc một số người bạn của tôi: Cùng ngày đó, ông Von Marbod mời tôi ăn tối tại một quán nhỏ của Mclean. Tuy là một bữa ăn

đều m b c theo tiêu chuẩn M, nhưng đôi v i tôi nó là b a ăn nh đ i. Cho đ n bây gi nó v n ghi đ u n đ m vào trí óc tôi b i câu nói c a ông Marbod: "T t, t t. Nhưng tôi nghĩ b y nhiều là đ r i, anh kh i c n t i t l thêm n a. Tôi đ c bi t là trong vòng m y ngày t i, tàu M s v t h t t t c nh ng ai ra đ c ngoài bi n".

Ăn c m t i xong, tôi b t đ u lo v chuy n mình đã t i t l là còn gi nhi u m t th khác (dĩ nhiên là trong đó có c th c a T ng th ng Ford), tôi v i t i nhà m t ng i b n vùng Maryland đ n tr n g n m t tu n l .

Ngày m ng 2 tháng 5, nhi u báo chí M và qu c t , đ c bi t là hai t uy tín nh t, Washington Post và New York Times đã đ ng t i cu c h p báo và đ t r t nhi u câu h i chung quanh v n đ m t th . T Washington Post đ ng m t hình hí ho c a đ i tài Herblock v i đ y ý nghĩa thích h p. Hình v Qu c h i M đ ng cho hai ông Ford, Kissinger xem và h i v nh ng th cam k t trong các lá th c a Nixon (xem hình).

Báo chí còn tìm xem có ph i th th t hay th gi , và có ph i ch ký c a Nixon hay không? R t nhanh, Toà B ch c đã ph i ch ng nh n v tính cách xác th c c a nó. Đ i v i T ng th ng Ford, lúc đó thì ông đã bi t th c s là có nh ng m t th này vì ngày 5 tháng 4 (nh đã thu t l i trong Ch ng 10) tôi đã nh đ c t ng Weyand (qua Von Marbod) đ a t n lay cho ông vài b c th . Và theo l i Von Marbod, ông đã xúc đ ng. Sau đó ông ra phi tr ng đ n t i p l p tr m côi Vi t nam v a đ c ch t i San Francisco. Tay b ng m t em bé, ông b c xu ng máy bay, có chi u âu y m. Và t giây phút này, có th là ông đã thay đ i thái đ đ i v i v n đ t n n. Tr c đó, dù sau cu c rút lui đ y tr c tr c a Quân Đoàn 11 và cu c di t n kinh hoàng t Đà N ng, ông Ford v n bình chân nh v i, đi Palm Springs đánh gôn. Và Ngo i tr ng Kissinger còn m i ông bà T ng th ng t i nhà dùng c m v i Frank Sinatra. "Chúng ta không th đ T ng th ng đi nh v y đ c", Robert Hartmann, m t nhân viên c a ông Ford ph i than lên. "N u l i đi ăn v i Sinatra vào cu i c a tu n l mà T ng th ng đã b ch trích h ng ngày là ch vui ch i trong khuôn viên nh ng nhà tri u phú đ ng khi Vi t nam b c cháy, thì hình nh c a ông Ford s còn b ê ch h n n a", Ph tá Ron Nessen k l i (6). Năm 1985 khi chúng tôi ph ng v n T ng th ng Ford và đ a cho ông đ c l i m y b c th c a T ng th ng Nixon, ông v n còn t v ng m ngui: "Không còn m t nghi ng nào h t, đây là nh ng l i cam k t vô cùng quy t li t" ("Well, there is no doubt these were very categorical commitments").

Nh đã thu t l i, T ng tr ng qu c phòng Schlesinger, ng i đã r t th l lúc con thuy n Mi n Nam s p chìm đ m, cũng đã ph n n n ng:

"Tôi tin r ng T ng th ng Ford đã b l a b p v nh ng lá th này";

"Qu c h i không h hay bi t chút gì v m y lá th đó khi h b t đ u ch y làng kh i Vi t nam vào mùa hè 1973";

"Tôi còn nh tôi đã vô cùng s ng s t khi đ c m t s lá th y, vì chúng có nghĩa là Hoa k đã ch y làng nh ng nghĩa v mà chính T ng th ng đã cam k t. Tuy nhiên, n u ta không bi t đ c là có nh ng nghĩa v đ c cam k t thì ta đâu bi t đ c là Hoa k đã ch y làng".

(I believe Ford as being bamboozled on the letters;

Congress know nothing of these letters, when it started bugging out of Vietnam in the summer of 1973,

"I remember how surprised I was when the letters surfaced, because I felt that the meant a welching by the United States on commitments that had been entered into by the President. However, if you don t know the commitments have been entered into, you don t know the country has welched")

Đúng ba ngày sau cu c h p báo, m ng 3 tháng 5, Kissinger thay đ i thái đ . Nh U ban liên b đ nh c Đông Đ ng (Indochina Interagency Task Force) đã báo cáo: "Ngo i tr ng

Kissinger đã yêu cầu Tổng thống Ford cho phép cấp quy định "tạm dung" cho 150.000 người Việt và Kampuchia tị nạn, với điều kiện là Chính phủ phải cấp giấy tái định cư 20.000 người tị nạn các quốc gia khác. Tổng thống Ford đã chấp thuận và thông báo cho Tổng trưởng Pháp" (6).

Còn với phía lập pháp của Mỹ?

Sau đây là những lời tuyên bố của một số những bàn tay đao phủ đã đưa dao lên cắt đứt với nước cho Miền Nam:

Phấn ông nói về thời kỳ Quốc hửi là có nhu cầu nghử sĩ, dân binh đã rút ngũc nhiên với những tị t lỏ trong cuộc họp báo. Tờ New York Times (2 tháng 5, 1975) đăng tin nghử sĩ Henry Jackson tuyên bố:

"Thử t là lỏ bỏch và nguy hiểm khi Quốc hửi và nhân dân Hoa kỏ phải nhử vào quan chửc ngoửi quốc (ông Hửng) đử mửi biể t đử c nhử ng văn kiễn tửi quan trửng"; ông còn thêm rửng: "Khi không chửu tị t lỏ rõ ràng bửn chử t và văn bửn cử a nhử ng thoử thuửn sử bử vử i Miễn Nam, phía Hành pháp đã lỏ a đử i mử t Chửnh phử ngoửi quốc cũng nhử Quốc hửi Mử vử bửn chử t và quy mỏ nhử ng đử u do Hoa kỏ cam kỏ t vử i quốc gia đử"(7)

Nghử sĩ Mike Mansfield tửp theo: "Thử t là chuyễn bử t ngử ("It looks like the jacks are coming out of the box..."), tôi nghĩ rửng sử vử c này càng đử c sử m làm sáng tỏ ra thì càng tử t cho tử t cử mử i ngử i chúng ta". (8)

Cùng mử t ngày, Ủ ban Ngoửi giao Thử đử ng Viễn, mử t Ủ ban lửnh đử o vử c cử t vử n trử , đã yêu cử u Tổng thống Ford cho xem bửn sao nhử ng trao đử i mử t giử a hai Tổng thống Nixon - Thiử u. Nhử ng ông Ford đã tử chử i phử t đử. Trong mử t bử c thử gử i nghử sĩ John Sparkman, chử tử ch cử a Ủ ban, ông đã nử i tử i "quyễn hành đử c biể t cử a Hành pháp" đử làm căn bửn cho vử c tử chử i, và khuyễn rửng "chúng ta nên xử p lử i vào quá khử nhử ng cuộc tranh lử n có tửnh cách chia rử vử vử n đử Viễ t nam". (9)

Nghử sĩ Henry Jackson, Ủ ban Quốc phỏng Thử đử ng Viễn:

"Nhử ng tị t lỏ mử i đây đã cho hay rửng ngành hành pháp đã lỏ a dửi mử t Chửnh phử nử c ngoửi và Quốc hửi vử nhử ng cam kỏ t cử a Hoa kỏ đử i vử i Miễn Nam Viễ t nam tử 1972 tử i 1973"; Chửnh phử Ford đã tử cáo Quốc hửi là đã vi phử m nhử ng cam kỏ t và nhử ng ràng buử c đử i vử i Miễn Nam, nhử ng đử u mà Quốc hửi chử a bao giử đử c nghe tử i, chử đử ng nói đử n là đã chử p thuửn"; "Thử t là mử t trử ng thửi kỏ cử c và nguy hiểm khi Quốc hửi và nhân dân Hoa kỏ phải đử a vào quan chửc ngoửi quốc mử i biể t đử c nhử ng trao đử i quan trửng, nó đử c tung ra bử t cử lúc nào, do mử t Chửnh phử ngoửi quốc, giử ng nhử mử y con thử nhử y ra khử i cái mử cử a nhà đử o thuử t"; (10)

Nghử sĩ Frank Church, ngử i chử ng đử i cử vử n trử , cử vử c giửp đử t n.

"Hửi đử chử ng ai nói gì vử i chúng tôi vử nhử ng cam đửn mà Hoa kỏ sử phử i gửnh vác. Tôi không nhử là đã có ngử i nào thông báo cho Ủ ban tôi biể t là đã có mử t cam đửn nào, dù đử c vử t xuử ng, hay minh thử , hoử c bử ng cách nào khác. Cử m tử đử rử rõ rử t lúc này cử a chúng tôi là không có đử u gì đử u đử m chúng tôi cử ;"(11)

Nghử sĩ Jacob Javits, Chử tử ch Ủ ban Quốc phỏng Thử đử ng Viễn, ngử i khử i xử đử ng cử t quân vử n hẻ 1974 (đã tuyên bố sau khi phía hành pháp cũ là nhử ng bử c thử này chử là cam kỏ t vử tẻnh thử n, không có giá trử pháp lý): "Mử n gử i mử y tài liử u đử là gì đử chửng nử a đửng lý chúng đã phử i đử c đử a ra cho Ủ ban Ngoửi giao Thử đử ng Viễn cùng vử i nhử ng tài liử u khác liễn quan đử n Hiử p đử nh Paris".

Ngày 4 tháng 5, tôi gử i đử n thoử i cho vử Tuyên Uý Thử đử ng Viễn, Mử c sử Elson. Ông vui mử ng cho hay là phử n ông tử i Quốc hửi có chiử u hử đử ng tử t. Sau khi hay biể t nhử ng chuyễn này, nhử u nghử sĩ nhử n thử y là Hoa kỏ đã bử t công vử i nhân dân Miễn Nam, và bử t đử u có thiễn cử m hử n đử i vử i vử n đử lỏ nử n. Mử c sử Elson nói : "Chử c chử n Quốc hửi sử thay đử i thửi đử".

Vì Quệ c hệ i ã thay ã i thái ã : chệ trên ba tuệ n sau khi bệ phiệ u bác ãi sệ tiệ n 327 triệ u ã tài trệ cho ãi tệ n, ngày 23 tháng 5, 1975 Quệ c hệ i ã biệ u quyệ t "Đệ o luệ t vệ ãi trú và tệ nệ n Đệng Đệng" "Indochina Migration and Refugee Act" - IRAP; 89 stat. 87), trệ cệ p 455 triệ u cho tệ nệ n tệ Việ t nam và Kampuchia).

Tôi cệ m thệ y mệ t niệ m an iệ vô biên, vì nghiệ rệ ng ít ra Hoa kệ cũng ãng ý chệ p nhệ n mệ t sệ nhiệ u ngệ i Việ t chệ không phệ i chệ vệ n vệ n có 50.000 ngệ i nhệ Toà Bệ chệ c ã cho phép Đệ i sệ Martin ãi tệ n vào ngày 25 tháng 4, tệ c là năm ngày trệ c giệ hệ p hệ i cệ a VNCH. Câu nói cệ a Von Marbod ã ãnh ãu mệ t bệ c ngoệ t trong lệ ch sệ tệ n, vì nó khệ i ãu cho mệ t cuệ c ãi cệ vệ ãi kệ dài tệ i 25 năm. Ngày nay, sau 30 năm tệ lúc bệ t ãu, sệ ngệ i Việ t ãi tệ n ã cệ tệ p nhệ n và ãng sinh sệ ng tệ i Hoa kệ cũng ã lên trên mệ t triệ u ngệ i, xệ p xệ bệ ng con sệ tộ mang ra ã cệ u cệ u trong cuệ c hệ p báo ngày 30 tháng 4, 1975.

Chú thích:

- (1) Vệ lệ ch sệ tệ ng "Ngệ i khệ ng lệ ão Rhodes" và "Nệ thệ n Tệ do," ã c giệ có thệ vào internet/google tìm ã c vệ Colossus of Rhodes và Statue of liberty.
- (2) Nessen, It sure looks different from the inside, trang 108
- (3) Nessen, It sure looks different from the inside, trang 108
- (4) Graham Martin, Vietnam Evacuation: Testimony, trang 544.
- (5) Nhệ trên
- (6) U.S. Government, interagency task force, The President s Advisory Committee On Refugees, Back Ground Papers, May 19, 1975, trang 15.
- (7) New York Times, 2 tháng 5, 1975
- (8) New York Times, 2 tháng 5, 1975
- (9) New York Times, 2 tháng 5, 1975
- (10) New York Times, 2 tháng 5, 1975; TIME (Magazine), 21 tháng 4 1975; N.T. Hệ ng và J. Schechter, The Palace File, trang 355-356.
- (11) 196th congress, Review of U.S. Rệ fugee Resettlement Program and Policies, A Report, Congressional Research Service, Library of Congress, 1980, p. 29.

hệ t: Phệ n IV - Chệng 17, xem tiệ p: [Phệ n V - Chệng 18](#)